

SECTION 4. WORLD POLITICS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-546-4-8>

MODERN CHALLENGES OF GLOBAL SECURITY: ISSUES IN MANAGING AI TECHNOLOGIES

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЯМИ ШІ

Buriachenko O. V.

*Candidate of Political Sciences,
Associate Professor,
Professor at the Department
of International Relations and Strategic
Studies
State University 'Kyiv Aviation Institute,
Kyiv, Ukraine*

Буряченко О. В.

*кандидат політичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних
відносин та стратегічних студій
Державний університет «Київський
авіаційний інститут»
м. Київ, Україна*

Технологічний сектор фрагментується. Колись рушій взаємовигідної глобалізації, технологічний прогрес перетворився на перегони за геополітичне домінування. Держави по всьому світу «знижують ризики» в ланцюгах постачання важливих технологій, таких як напівпровідники, що руйнує складні глобальні виробничі процеси. Авторитарні режими використовують цифрові інструменти для придушення своїх громадян вдома і дестабілізації демократії за кордоном. А на межі цифрових технологій Китай і США змагаються за домінування у сфері штучного інтелекту (ШІ), в той час як експерти попереджають про глобальні ризики нерегульованого розвитку ШІ [1]. Оскільки держави все частіше використовують технології для здобуття домінування над своїми геополітичними суперниками, ці нові тенденції технологічної мілітаризації та дезінтеграції впливають на міжнародну безпеку.

Як відмічає Пол Шарпе, технологія штучного інтелекту стане ключовим чинником геополітичної влади в найближчі десятиліття. Здатності сучасних систем машинного навчання, підтипу штучного інтелекту, аналізувати масиви даних із надлюдською швидкістю можуть революціонізувати військові можливості [2]. «У змаганні століття – суперництві США з Китаєм – вирішальним чинником буде інноваційна сила. Технологічний прогрес у наступні п'ять-десять років

визначатиме, яка країна переможе в цій конкуренції, що формує світ», – Ерік Шмідт, голова проекту спеціальних конкурентних досліджень, 28 лютого 2023 р. [1].

Зауважимо, страх того, що штучний інтелект домінуватиме над людиною, а не навпаки, зростає. Великі мовні моделі генеративного ШІ швидко вдосконалюють свої можливості, і деякі аналітики прогнозують прорив у штучному загальному інтелекті (AGI) – ШІ з можливостями, які конкуруватимуть з людським мисленням – до 2030 року. Країна, яка першою розробить цю технологію AGI, матиме величезну перевагу, оскільки вона зможе використовувати ШІ для розробки все більш досконалих версій ШІ, отримуючи при цьому перевагу в усіх інших галузях науки і технологій.

Викликає занепокоєння технологічне лобі, яке впливає на все ще невизначені норми і правила для ШІ та інших технологій, що розвиваються. Відмітимо, що на даний час законодавчий стандарт для застосування ШІ прийнятий тільки Європейським Союзом. 13 березня 2024 року Європейський парламент ухвалив перший у світі закон про штучний інтелект (ШІ). Мета закону – захист фундаментальних прав, демократії, верховенства права та сталості довкілля від високоризикованого ШІ з одночасним стимулюванням інновацій. Положення закону встановлюють зобов'язання щодо ШІ на основі його потенційних ризиків і рівня впливу. Враховуючи, що закон буде впроваджуватися протягом 24 місяців після ухвалення, зараз складно оцінити його дієвість. Зазначимо, ні на глобальному, ні на національному рівнях країнами не прийняті правила, які б унормували регулювання штучного інтелекту. Хоча потрібно відмітити, щоб компенсувати законодавчу дисфункцію, адміністрація президента США Джозефа Байдена у 2023 році намагалася створити стандарти і нормативну базу для «безпечних, захищених та надійних систем штучного інтелекту». Джозефом Байденом було видано указ про узгодження ШІ з цілями національної безпеки. Указом передбачалося від розробників систем штучного інтелекту, які становлять ризики для національної безпеки, економіки, громадського здоров'я або безпеки США, ділитися результатами випробувань безпеки з урядом США, відповідно до Закону про оборонне виробництво, до того, як вони будуть випущені у відкритий доступ. Також, наказ зобов'язував відомства встановити стандарти для таких випробувань і врахувати пов'язані з ними ризики хімічної, біологічної, радіологічної, ядерної та кібербезпеки. «Щоб реалізувати потенціал штучного інтелекту і уникнути ризиків, ми повинні керувати цією технологією, – як зауважив Джозеф Байден, – оскільки у поганих руках ШІ може полегшити хакерам використання вразливостей у програмному забезпеченні, яке забезпечує життєдіяльність нашого

суспільства». Цей крок став останнім кроком адміністрації, спрямованим на встановлення параметрів для ІІІ на фоні його стрімкого зростання в можливостях і популярності в умовах обмеженого регулювання [3]. Відмітимо, наказ викликав неоднозначну реакцію з боку промислових і торгових груп. Але з приходом нової адміністрації Дональда Трампа (20 січня 2025 року) указ Джозефа Байдена спрямований на зменшення ризиків, пов'язаних зі штучним інтелектом, виданий 2023 року, було скасовано. Також, потрібно зауважити, що під час Саміту з проблем ІІІ, який проходив у Парижі 10–11 грудня 2025 року, на якому обговорювали вплив ІІІ на суспільство і навколишнє середовище, а також заходи, яких мають вжити держави, щоб скористатися перевагою технології та запобігти ризикам – країни не дійшли згоди. Великобританія і США відмовилися підписувати міжнародну декларацію про регулювання ІІІ.

Глобальний барометр відмічає, конфлікти продовжують активно фігурувати в цифровому просторі. Необхідна додаткова співпраця між урядами та компаніями для покращення стандартів кібербезпеки та захисту персональних даних і критично важливої інфраструктури. У вересні 2024 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Пакт заради майбутнього, який включає зобов'язання «подвоїти» зусилля з розбудови та підтримки миру, зокрема в контексті ІІІ, але поки що прогрес у цьому питанні залишається примарним [4, с. 21].

Також, у Глобальному дослідженні сприйняття ризиків (GRPS), зазначено, що роль технологій у геополітичній напруженості хвилює респондентів. Кібершпиунство та війна посіли п'яте місце у дворічному прогнозі. Основним ризиком у періоді до 2027 року відмічена дезінформація та неправдиві повідомлення. Існує багато можливостей, як поширення неправдивого або оманливого контенту ускладнює геополітичне середовище. Це провідний механізм впливу іноземних суб'єктів на наміри виборців; він може посіяти сумніви серед широкої міжнародної спільноти щодо того, що відбувається в зонах конфліктів; або ж може бути використаний для того, щоб заплямувати імідж товарів чи послуг з іншої країни, відмічається у Звіті [5].

Як зауважується у Звіті Мюнхенської конференції з безпеки, нерегульовані змагання зі штучним інтелектом несуть власні ризики. Системи ІІІ вже стали причиною різних інцидентів, і ця проблема загострюється. Реалістичні моделі, що генерують зображення і відео, загострюють проблему дезінформації. Системи підбору персоналу та виявлення шахрайства на основі ІІІ демонструють расистські або сексистські тенденції. Зловмисники можуть зловживати генеративними системами ІІІ для отримання інструкцій, наприклад, для створення хімічної зброї. Нарешті, потенційні військові застосування ІІІ також

несуть ризики для безпеки. Моделі ШІ іноді діють непередбачувано, що може мати фатальні наслідки, якщо їх застосувати до системи озброєнь. Системи озброєнь зі штучним інтелектом з обмеженим людським наглядом або взагалі без нього також викликають питання щодо відповідальності за потенційні воєнні злочини, які можуть бути скоєні такими системами [1].

Як відмічають учені-атомники, у 2024 році з'явився цілий ряд проривних технологій, які роблять світ більш небезпечним. Системи, що включають штучний інтелект у військову систему наведення, були використані в Україні та на Близькому Сході, і кілька країн рухаються до інтеграції штучного інтелекту у свої збройні сили. Такі зусилля ставлять питання про те, до якої міри машинам буде дозволено приймати військові рішення – навіть рішення, які можуть призвести до масових вбивств, в тому числі пов'язаних із застосуванням ядерної зброї [6, с. 21–22].

Зазначимо, швидкість, з якою відбуваються інновації, не має прецедентів. Ніде ці зміни не проявляються так чітко, як в одній з фундаментальних технологій нашого часу – штучному інтелекті, зауважує Ерік Шмідт, голова проекту «Спеціальні конкурентні дослідження», колишній генеральний директор і голова компанії Google. Також, він звертає увагу, що сьогоденні системи штучного інтелекту вже можуть забезпечити ключові переваги у військовій сфері, де вони здатні аналізувати мільйони вхідних даних, виявляти закономірності і попереджати командирів про активність ворога. Е. Шмідт приводить приклад українських військових, які використовують ШІ для ефективного сканування розвідувальних, спостережних і рекогносцирувальних даних з різних джерел [7]. Однак дедалі частіше системи штучного інтелекту виходять за рамки простої допомоги людині у прийнятті рішень і починають приймати рішення самостійно. Джон Бойд, військовий стратег і полковник ВПС США, ввів термін «петля OODA» – спостерігай, орієнтуйся, вирішуй, дій – для опису процесу прийняття рішень в бою. Важливо, що ШІ зможе виконувати кожну частину циклу OODA набагато швидше. Конфлікт може відбуватися зі швидкістю комп'ютерів, а не людей. В результаті системи командування і управління, які покладаються на людей, що приймають рішення, або, що ще гірше, на складні військові ієрархії, програють швидшим і ефективнішим системам, які об'єднують машини і людей.

Представляючи собою платформу для постійних науково-технічних інновацій ШІ може призвести до ще більших інновацій. Цей феномен робить епоху ШІ фундаментально відмінною від інших епох. Замість багатства природних ресурсів або володіння певною технологією, джерелом могутності країни тепер є її здатність до безперервних

інновацій. Зауважимо, цей цикл буде тільки прискорюватися. «Коли квантові обчислення досягнуть свого апогею, надшвидкісні комп'ютери дозволять обробляти все більші обсяги даних, створюючи все більш розумні системи штучного інтелекту. Ці системи ШІ, в свою чергу, зможуть створювати проривні інновації в інших галузях, що розвиваються, від синтетичної біології до виробництва напівпровідників. Штучний інтелект змінить саму природу наукових досліджень. Замість того, щоб досягати прогресу в одному дослідженні за раз, вчені відкриватимуть і надаватимуть відповіді на віковічні питання, аналізуючи величезні масиви даних, звільняючи найрозумніші уми світу, щоб приділяти більше часу розробці нових ідей. Як фундаментальна технологія, ШІ матиме вирішальне значення в гонці за інноваційну потужність, лежачи в основі незліченних майбутніх розробок у галузі створення ліків, генної терапії, матеріалознавства, екологічно чистої енергетики – і в самому ШІ. Швидші літаки не допомогли створити швидші літаки, але швидші комп'ютери допоможуть створити швидші комп'ютери», підкреслює Е. Шмідт [7].

Отже, темпи технологічних змін, які визначають «Інтелектуальну епоху» без належного законодавчого регулювання ШІ, під парасолькою «Ядерної епохи», враховуючи зміну геополітичного ландшафту (трансформація до багатополярної системи) – формують майбутнє невизначеності – і це парадокс нашого часу. Як зазначив Томас Гремінгер, директор GCSP, «ми маємо кращі, ніж будь-коли, інструменти для прогнозування та передбачення майбутнього, в той же час це майбутнє стало менш передбачуваним, ніж будь-коли. Ми можемо моделювати економічні та демографічні тенденції, а також вплив кліматичних змін з надзвичайною точністю. Ми маємо більше і краще поінформованих соціальних і політичних науковців, ніж будь-коли в історії людства. І все ж ми знаємо дуже мало про те, що станеться насправді» [8, с. 5].

Література:

1. Bunde T., Eisentraut S., Schütte L. Munich Security Report 2024: Lose-Lose?, Munich: Munich Security Conference, February 2024. URL: <https://doi.org/10.47342/BMQK9457>
2. Scharre P. Four Battlegrounds: Power in the Age of Artificial Intelligence. New York : W. W. Norton & Company, Incorporated, 2023. P. 310.
3. Biden administration aims to cut AI risks with executive order. Reuters, October 31, 2023. URL: <https://www.reuters.com/technology/white-house-unveils-wide-ranging-action-mitigate-ai-risks-2023-10-30/>

4. The Global Cooperation Barometer 2025. Second Edition. 2025. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Cooperation_Barometer_2025.pdf

5. Global Risks Report 2025. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/digest/>

6. Буряченко О. Формування нової глобальної системи безпеки як необхідність в умовах нових викликів та загроз: роль України (частина перша). *Український політико-правовий дискурс*. 2025. 7. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14838031>

7. Schmidt E. Innovation Power: Why Technology Will Define the Future of Geopolitics. *Foreign Affairs* / February 28, 2023.

8. On the Results of the Project on the Future of Peace and War. Geneva Science and Diplomacy Anticipation Summit. Speech by Ambassador Thomas Greminger, Director, GCSP. Geneva, 11 October 2023. URL: https://dam.gcsp.ch/files/doc/speech-tgreminger-11-10-2023?_gl=1*1ueoxdr*_gcl_au*MTUxNjcwNTk0Ni4xNzMxNDA5Mzg1*_ga*MTAxMjQ5NjI0My4xNzMxNDA5Mzg1*_ga_Z66DSTVXTJ*MTczMTQ0MTM2My4yLjEuMTczMTQ0MTcyMC41NC4wLjA

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-546-4-9>

PRESERVING THE SPECIFICITY OF IRISH IDENTITY IN THE POLITICAL PROCESS IN THE USA

ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТІ ІРЛАНДСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ В США

Marusynets M. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Senior Research Fellow,
Associate Professor at the Department
of History and Social Sciences,
Senior Researcher
Tivadar Lehoczky Social Sciences
Research Centre of the Ferenc Rakotsi
II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education*

Марусинець М. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри історії
та суспільних дисциплін,
старший дослідник
Науково-дослідний центр
імені Тиводора Легоцькі
Закарпатського угорського
інституту імені Ференца Ракоці II*

Сьогодні вчені все частіше називають діаспори впливовими акторами у світовій політиці. Ірландська діаспора США істотно